

Sabare
Salaceni
Sandokand
Senni

Sabirci.
Salini, Salasi. (Ptolom).
Sandec, Sandecani.
Senienses, Senjani.

(Dalje sledi).

Zgodovinske reči.

3. Kaj gospod Terstenjak od „Lobie“ in „Santika“ pravi.

Ne bil bi se nadjal, na besedo v „Novicah“, katero je prijateljska roka mojemu pisanju pristavila, tako naglo in posebno prijazno od gospod Terstenjaka odgovor, ali prav za prav dopis prejeti, ker s prečastitim pisateljem nisim znan bil. Ne zadržujem tedaj tudi njegove besede naznaniti, ker njegov namen gotovo ni, jo v tesnem prostoru posamskega lista zakrito deržati.

On tedaj tako piše od „Lobie“:

„Vi ste željo sprožili, da bi Vam povedal, katero mesto da je „Lobia“. Ni drugo kakor Lbljana. Bodem to v svojih bukvah z diplomatskimi listinami dokazal.“

Dalje pravi od „Santika“:

„Rimski Santicum je stal na Zili, kjer je dnešnji Lind na Koroškem (San = lind). Razun etimološkega dokaza imam tudi historijske in arheološke.“

K temu pristavi gosp. Terstenjak tudi svojo (se samo vé, da boljši ko našo) razlago nekterih imen unidan v „Novicah“ napeljanih. „Latobius“, na Koroških kamnih Latovus je priime Bramata Kamalasana, to je, Latov Brama, na lati (lotos) sedeči Brama. Invictus Mithras cum signo lunae je Živa Čandrašegara, lunam in capite ferens, in je bil tudi kot solnce časten, njegova žena Bhavany - Baba pa je bila častena kot mesec. Mithra je toliko, kot Mahatur, to je, veliki bik, simbol plodivnosti in solnca. Zato Mitrove podobe vse nosijo podobo bika, katerega mladeneč kolje, in pès (primeri: canis canicula, die Hundstage, pesji god, naj vročje solnce) kri njegovo liže. Voltrex pa je etrusko ime, in pomeni vol, tur, der Auerochs, Buckelochs = Mithra. Plaetor je ded naših Pleteršekov; tudi ime Plaetor je mitološko. Itrius je Hitrius, to je priime indijskega Herkula Skandata. Mithrapus je kaj važno ime. Ap, op pomeni v umbrskem dialektu ogenj; tedaj Mithrapus Maha tura ap, to je, mogočnega tura ogenj = goreče solnce.“

Sploh gosp. Terstenjak veliko veselje nad tem naznanja, da bi se domorodci več na polji starozgodovinskem trudili. In res je to kaj bolj želeli posebno na Krajskem. Korošci se že davno trudijo o zgodovini svoje dežele, in lepe dela so že na znanje dali, tako o politični kakor o cerkveni zgodovini. Pri nas se pa od Linhartovega in Vodnikovega časa le bolj počiva. Društvo zgodovinsko v Ljubljani si prizadeva svoje donesti; pa na njegove dela se malo gleda, ali se jim še kaki drugi nameni podkladajo. Nečem s tem terdit, da je vse prav in gotovo, kar spisi zgodovinskega društva prinašajo; pa ravno tak malo in prazno tudi ni.

Gosp. Terstenjakovi spisi o starozgodovinstvu so pač sila imenitno in važno delo, ne samo za radovednega zgodovinarja, in sploh za omikanega Slovenca, ampak tudi za bogoslovca, ker ga učijo na kakošno polje so prvi oznanovavci sv. evangelija svoje seme sejali v naših krajih; namreč ne samo na rimsko-gerško, ampak tudi na slavensko-indiško basnoslovje. Pri vsem tem so menj poznani, kakor bi bilo prav.

Zgodovinske reči naše dežele pa bi se imele tudi priprostemu ljudstvu bolj prisladiti; rado poslušajo kake stare zgodbe in pripovedi dostikrat domišljene; naj pazi tudi na gotove in resnične zgodbe svoje do-

mačije, da zna tudi kake najdene starine prav ceniti, bodi si kamne ali denarje.

Nektere reči naše zgodovine se tudi prav lepo v otroške keršanske nauke vplesti dajo. Na primeru: pripovedujemo otrokom, kako so kdaj narodi pravega Boga pozabili, in malike častili; kdo bi zraven ne pristavil prašanja: kako je to v naših krajih bilo? Naj povémo, kako so bili naši stari nespametni, da so solnce kot boga častili; naj povémo, da sedanji kres, ki ga otroci zdaj veselo žgejo s. Janezu v spomin, so kdaj mertvemu solncu kurili; naj razložimo, da baba, katero še v kakem kraju za igračo v vodo nesejo ali pa žagajo, je po nekdanjem mnenju na boginjo zmišljeno merzle zime kazala, in drugo tako. Naj pristavimo, da vsi moramo Bogu hvaležni biti, ker zdaj živimo v luči prave vére: bi otroci tega ne poslušali, ne pomnili radi? Ali drugo: Pripovedujemo, da aposteljni so šli po Gospodovem odhodu po celem svetu, oznanovat s. evangeli; kdo ne bo prašal: ali je kateri apostelj tudi v naše kraje prišel? Naj povémo, da sv. Marka je bil v Oglej, da sv. Peter je obiskal za njim nove cerkve v Primorji; naj razložimo, da so po tem sv. Herma-gora, in pozneje sv. Pavlin, sv. Rupert, sv. Virgili, sv. Ciril in Metud pravo véro pri nas oznanovali: ali to naših otrok ne bo veselilo? Gotovo da! S tem bo zgodovina bolj domača postala, namesti da je zdaj tako ptuja, kakor iz neznanega sveta! P. H.

Novičar iz slavenskih krajev.

Iz Zagreba. Z. 1.) Naš leposlovni časopis „Neven“ bil bi nehati moral, ako bi se ne bil za-nj tako krepko glavni odbor naše „matice“ potegнул. Pri vsem tem vendar njegovo izhajanje ni zavarovano, ako jugoslavenstvo občinstvo za-nj bolj ne bo skrbelo. Gotovo bode vsakemu prijatelju književnosti drago čuti, da se od sedaj marljiva odbornika matice, gg. profesorja V. M. Golub i Ad. Tkalcévić i vrstni pesnik gosp. J. Trnki za napredek lista neumorno trudijo, i posebno to, da je vredništvo „Nevena“ naš prevrli spisovatelj Bogoslav Šulek sam prevzel i da bo z prirojeno redko marljivostjo s pomočjo imenovanih gospodov za-nj delal. S takimi silami previden bo „Neven“ krepko k svojemu cilju težil i lepi svoji nalogi popolnoma zadostoval, to tolikoveč, ker so tudi drugi izvrstnejši pisatelji obljubili, bratom bratovsko roko podati. Je tedaj naša sveta dolžnost, pozvati vse rodoljube: naj nam v važnem poslu za napredek domačega slovstva blagovoljne pomoči ne odtegnejo, brez ktere nobena še tako mala stvarica obstati ne more. Gosp. V. Sabljicu, vredniku „narodnih novin“ javno iz srca se zahvalujemo, da je teško breme odgovornosti za „Nevena“ radovoljno prevzel; Jugoslavenom pa kličemo iz globočine srca: podpirajte narodno književnost, ktera ima biti vsakemu i slednjemu Slavjanu najmilejša zabava, naj dragoceneje zlato, brez katerega nam ne gré ime izobraženega naroda v vrsti razsvetljenega človečanstva. Naj ne bo glas naš klic vpijočega v pušavi!

Iz Lokve na Teržaškem. (Po naključbi zakasnjeno²⁾). 7. dan pret. mesca je bila posebna slovesnost v Lokvi. Prečastitljivi škof Teržaško-Kopriški gosp. dr. Legat so prišli birmat. Pred sv. birmo so birmance sami izpraševali, katerih je bilo dokaj zbranih; po doveršenim spraševanju so milostni škof krepko in podučljivo besedo ljudstvu govorili, ktera bo vsim pričujočim gotovo v vednem spominu ostala, in potem so začeli birmati. Po svetim opraviilu pa — poslušajte, dragi bravci, posebno veselo in redko novico: — so milostljivi škof častitega gosp.

¹⁾ Omenjenih dopisov nismo prejeli.

²⁾ Pred tem nismo nobenega dopisa prejeli.

Vred.

Vred.

Jožefa Pavšler-ja, vikarja u Gročani, verlega moža, očitno pred velkim oltarjem vpričo obilne množice ljudstva v duhovskem za dolinskega fajmoštra in dekana instalirali. — Naravnost potem se podamo v šolo (to je neki star okrogel tabor sozidan v bran ob časih turške sile), kjer so gospod škof poldrugo uro sami izpraševali, in dobre odgovore s prijaznimi besedami pohvalili. Po kosilu v kaplaniji, kjer nas je 15 duhovnov, razun dveh vsih Krajncov okoli milostljivega gosp. škofa zbranih bilo, so zapustili, dalje potovaje, tukajšno sososko, ktera tega dneva nikdar pozabila ne bo. Lokvavski.

Iz Celja 27. julia. Topli sončni dnevi se verstijo pri nas z gromječimi vihtami in pogubno točo, ki tudi po Celjski dolini je pokončala mnogo rumenega klasja in zelenjave sploh. Vendar nadjamo se, da božja milost nas bo obvarovala hudega glada. Seer je pa poletje prijazno in lepo. Rudeči mak in belkljati slez, grah in grahorka cvetijo, ravno tako detelja in bob. Po njihvah se obračajo pridne ženjice, in pod serpico pada dozorelo silje.

Miculo je pa zopet eno šolsko leto. Učeniki in učenci so se verlo obnašali, in napredovanje mladine u verozakonstvu in raznih vednostih se pokazuje očitno. Kar pa domoljubiga Slovenca še posebno ganiti more, je vesela zapazitev, da se ljubezin in znanje materinskiga jezika čedalje bolj razlegate in širite. Tako smo letos pri očitnih preskušnjah u tukajšnih normalnih šolah brali lepo složene slovenske naloge, in pričujoči smo bili, ko šolska mladina je pesmice slovenske péla in deklamirala. Da bi tudi u prihodnje ti blaga zvezdica sijala, slovenšina mila! J. Š.

Iz Moravske fare 24. dan julia. Danes, ko pridemo po keršanskem nauku iz cerkve, zagledamo pred farovžem voz, kakor se nam je zdelo, z žitom naložen. Na uprašanje, ko voznik ravno konje izprega, kaj da je pripeljal? nam povejo, da je 32 mernikov pšenice za nesrečnike v Moravski fari od toče zadete, ktero so gospod Mühleisen iz Ljubljane poslali. Serce se nam je veselja topilo toliko dobroto od tako miloserčnega gospoda pred sabo gledati. Akoravno gospod dobronik v pismu do gosp. tehanta vso očitno zahvalo prepovejo, vendar jez nemorem sterpeti, v imenu vsih obdarovanih se za tako obilni iz keršanske ljubezni izvirajoči dar preserčno zahvaliti. Bog Vam stoterno poverni dar Vaš, mili gospod! Lavrač.

Iz Krašnje. J. V. Da bi se naštevanje krajev od toče zadetih bolj in bolj doverševalo, in da bi fare, pomoči potrebne, kar vse usmiljenim sercom znane postale, naj naznanijo „Novice“ tudi kaj od naših krajev, in njih revnega stanü. Tudi Krašnjiški fari in nje sosedni okolici je v ponedelek pred sv. Mohorom popoldne huda ura žugala. K sreči je toča, ki se je suha s strašnim ropotom vsula, hitro spet pojenjala tako, da je Krašnjiško faro le poleg ceste zadela, višim vasem v hribih, in Pernjavi v planjavi pa skoraj popolnoma prizanesla. Kompolam je le nekoliko, Krašnjiški vasi že tretjino, Lokam in Žirovšam pa polovico poljskega pridelka v malo trenutkih pohlestila; Blagovsko faro ob cesti, in Šentožbovsko, kjer je vse huje nevihta rojila, pa je kar do čistega potokla. Vse bi vender še bilo, in škoda bi se bila že še kako s pomočjo dobronikov poravnala, ko bi le 19. dan tega mesca ob desetih zvečer nas še huje sila od poprejšne obiskala ne bila; ker ta ni le še to, kar nam je poprej pustila, bolj ali manj vnovič poterla, razbila in polomila, ampak je tudi vse vasí po hribih, in z njimi tudi Zlatopoljsko in Česnjiško faro in Blagovsko ohribje v svoje grozovito okrožje zamotala in večidel vse popolnoma pokončala. Od Podpeča,

kteri z Lukovico in Pernjavo ni skoraj nič zadet, noter do Štajerske meje je toča segla in naša dolina le z majhnimi izjemki je ob pervo setev in skoraj ob vse drugo, kar je sadežev na polji bilo, prišla. Revšina, še poprej iz mnogih sploh znanih vzrokov ne majhina, bo zdaj čedalje huje, in bati se je, ako vkladne pomoči ne bo, ne le lakote, da se Bogu usmili, ampak tudi hudodelstev iz sile.

Novičar iz mnogih krajev.

Marska dežela bo imela po novi osnovi 6 kresij. — Po višjem sklepu se Zemunskemu mestu ne morejo pravice slobodne luke (Freihafen) dodeliti. — Slovaškim platničarjem je prepovedano, zanaprej po večih mestih ob tedenskih terzih dneh svojo robo prodajati. — Prepoved učiteljem, da ne smejo terjati od podučiteljev en delež njih zaslužka, ki si ga prislužijo v privatnem poduku, je vnovič oklicana. — C. k. ministerstvo denarstva je naznanilo, da postavne odpustnine na davku tudi naklad zemljišne odveze in deželnih potreb zadevajo. — Ker je vlada ukazala na Solnograškem in zadnji čas tudi na Dunaji nekatere zapreti, se je semertje misel zatrosila, da se je zapazilo pripravljanje k neki nevarni in zlo razširjeni prekući. Vradni časniki „Oest. Corr.“ pravi, da zamore za gotovo povedati, da ni celò nič resnice o teh pravlicah, in da tisti prigodek na Solnograškem zadeva le, kar se je dosihmal zvedilo, neko zdruštvo slobodne občine. Naj se tedaj ljudstvo potolaži, ker nobenega vzroka ni se tako hudega bati. — Iz dežel, kjer ni toče bilo, se slišijo prav vesele novice dobre letine. — Iz Turčije še ni nič gotovega, ker rusovski car še ni odgovoril. Cele koše novic vsake sorte beremo v časnikih, vendar je ena tako prazna kakor druga, dokler se ne vé odgovor cara. Toliko je gotovo, da je bila v podonavskih knežijah rusovska armada, ktere je dosihmal že 160.000 mož tam, z veliko slavo sprejeta, — da je Turčija v vedno veči zadregi, ker ji bo na zadnje vendar denarja zmanjkalo, in da si austrijska, francoska in angleška vlada na vso moč prizadevajo poti najti, kako bi se vbrnila vojska. Nekatere novice pripovedujejo, da mislijo v Carigradu bandedo profeta Mahomeda razpostaviti in tako Turke še bolj spodbosti zoper nevernike (to je, kristiane); pa kaj bo vse to pomagalo? Zdivjana derhal na zadnje tudi ne bo prizanesla sultanu samemu. Pravijo, da so Turki 3 rusovske ogleduhe (špione) vjeli, kteri so bili v tabor Omer-pašata v Šumlo pripeljani, in ki so obstali, da so bili poslani zapazovat vedenje turške armade. Drugi poslanci rusovske vlade obdelujejo nek ljudstvo v podonavskih knežijah, da naj potegne z Rusom v brambo sv. vere.

Za uboge Moravčane od toče zadete.

Gosp. Janes Ankerst, kaplan v Krajski gori, 10 fl. — dobronik pod naslovom. »kar desna stori, naj leva ne vé« 1 fl., — gosp. Martin Bartič, kaplan v Košani, 2 fl., — gosp. J. S. 1 fl., — gosp. Simon Rabič, kaplan v Metliki, 2 fl.

Za Bohinsko dolino od toče zadeto.

Gospodje bogoslovci Ljubljanski 11 fl.

Pogovori vredništva.

Iz Bučke na Dol.: Za pogorelce v Brašlovčah poslanih 1 gold. 31 kr. smo poslali gosp. tehantü. — Gosp. dopisateljem: Nikar nam ne zamerite, ako včasih okrajšamo dopise; prisiljeni smo to storiti zavolj obilnosti sostavkov, s kterimi nas verli dopisniki iz mnogih krajev obdarujejo; misliti moramo vedno, da ima spis znaminovost kolikor moč občno, s ktero vstrežemo vsim bravcem. Tudi je marsiktera stvar kratko rečena lepši od dolgo in široko popisane, če razlaga le malenkosti.